

LÊ THIỆP, CON NGƯỜI VÀ NHÀ BÁO

Phạm Trần

“Điều đầu tiên xin được khai báo là tôi vừa được chẩn trị và bác sĩ sau nhiều lần thử nghiệm đã xác nhận tôi bị ung thư gan tới thời kỳ cuối. Bệnh tật, một trong tứ khổ Sinh, Lão, Bệnh, Tử là điều trong chúng ta không ai thoát khỏi.”

Một người mắc chứng bệnh chết người mà còn can đảm nói với đám đông như thế không phải ai cũng muốn làm hay ai cũng làm được.

Nhưng Lê Thiệp, 69 tuổi, một Nhà báo và một Nhà văn đã làm như thế vào tối ngày Chúa Nhật, 24 tháng 3 năm 2013 tại buổi sinh hoạt giới thiệu những Tác phẩm mới của Nhà xuất bản Tủ sách Tiếng Quê Hương (TSTQH) do Nhà văn Uyên Thao điều hành.

Ngót 200 người yêu chuộng văn chương chữ nghĩa vùng Hoa Thịnh Đốn và 2 khách phương xa, Nhà văn Trần Phong Vũ (California), người có Sách ra mắt (Tuyển tập Trần Phong Vũ), và Ký giả Truyền thanh Nguyễn Thiên Ân (Oklahoma) đã chăm chú nghe Lê Thiệp nói tiếp :
“Điều thứ nhì ai cũng biết là người thành lập và điều hành nuôi sống TSTQH cũng là một Cancer Survivor. Ông Uyên Thao bị bệnh và đã kiên cường chiến đấu để tồn tại đến ngày hôm nay. Tôi có lần đùa với ông rằng: “Cả đời tranh đấu, cả đời viết lách, nhưng nay anh mới được bà con biết đến và nổi danh như cồn nhờ uống lá đu đủ mà thoát tay của tế bào ung thư.”

Như bản tính của Lê Thiệp, người coi mọi chuyện trên đời “không có chó gì mà phải quan trọng hóa cả” đã thú nhận với mọi người : “Khi biết mình bị ung thư, tôi gặp ông Thao báo tin. Chị Hàng Ngọc Hân (bà Uyên Thao) đưa tôi lá đu đủ và biết tính tôi, chị bắt tôi thề sẽ uống thứ thuốc kỳ diệu này.

Tôi xin chị Hân đừng giận. Cho đến nay, sau hơn cả tháng tôi chưa mở gói lá khô đó ra. Nhưng hôm đó tôi có hứa với ông Uyên Thao: “Thôi được, ba tháng nữa tôi sẽ giao bản thảo cho TSTQH.”

Thời gian 3 tháng đối người khỏe không nghĩa lý gì, nhưng với một bệnh nhân mang chứng ung thư gan nguy hiểm của “thời kỳ cuối” như Lê Thiệp thì thử thách không nhẹ chút nào.

Nhưng Lê Thiệp là như thế. “Có gì cứ nói ra, giấu làm chó gì, trước sau ai mà chả biết...mẹ kiếp !”, như anh từng lăm bắm, càu nhàu với bạn bè trong một bữa ăn.

Nhưng ở đời sống, chết –như Lê Thiệp đã biết và ai cũng biết--có do con người quyết định đâu nên “ cứ tới đâu hay tới đó, lo lăm cũng vậy”, như anh thường nói.

Cái tính “lè phè”, đôi khi “bất cần đời” của Lê Thiệp, tuy vậy, cũng đã có lúc làm anh anh “khựng lại” như lái xe gặp đèn đỏ để nghĩ lại xem những gì mình “cho là đúng có đúng không” ?

Vì vậy, sau thời gian không tin Nhà văn Uyên Thao đủ sức và tài lực để phiêu lưu làm Nhà xuất bản Tiếng Quê Hương trước tình trạng “người đọc ít hơn đầu sách in ra” ở hải ngoại, cuối cùng Nhà báo thương gia Lê Thiệp cũng đành phải ngưng “ phè phỡn, uống rượu, mạt chược, tán dóc”, như lời mắng mỏ của Uyên Thao để cầm bút trở lại.

Kết quả từ 2003 anh đã hoàn tất cho TSTQH xuất bản 3 Tác phẩm ký sự-tiểu thuyết : Chân Ướt Chân Ráo, Lang Thang Giữa Đời và Đỗ Lệnh Dũng.

Vì vậy, hôm 24/03 (2013) vừa rồi, mọi người có mặt đã không khỏi ngạc nhiên thấy anh vẫn còn lạc quan cười nói giữa cơn đau như bản tính của Lê Thiệp : “ Đánh nhau với ông Thao không thắng thì tôi chọn giải pháp theo ông với ý nghĩ giản dị rằng ông Thao hơn tôi một giáp, đánh nhau với TSTQH và bệnh ung thư cả thập niên mà nay vẫn hăng như thuở đầu.”

Rồi người ta nghe anh thao thức: “Tôi đang cố gắng hoàn tất bản thảo của cuốn sách thì ung thư ập tới. Ung thư thời kỳ chót. Nhìn sang phía các vị niên trưởng thì đã có dăm ba vị già từ chúng ta, không hẳn chỉ là cuộc sống và hơi thở mà còn kiệt quệ vì tuổi già sức yếu. Hôm nay chúng ta nên có một khoảnh khắc nho nhỏ để nhớ đến Vương Đức Lệ, đến Mai Trung Tĩnh, đến tác giả Tần Trung Tác. Hoặc xin cùng hướng về ông Minh Võ cầu xin ông còn đủ sức để mai mốt lại cầm viết trở lại.”

Lạ không ? “Ung thư thời kỳ chót” mà Lê Thiệp vẫn không muốn mọi người phải quan tâm đến mình mà cầu nguyện cho anh được “tai qua nạn khỏi” mà anh còn muốn những người còn sống hãy cùng anh “nhớ đến” những Nhà văn, Nhà Thơ đã có Tác phẩm xuất bản bởi TSTQH đã ra đi, hay như Nhà nghiên cứu Minh Võ (Tác giả Hồ Chí Minh-Nhận định Tổng hợp) đang trên

giường bệnh thì quả là anh đã “coi trời bằng vung” với cá tính biết “kính lão đắc thọ” của Lê Thiệp.

Thế rồi như không may may sợ hãi trước những con vi khuẩn đang phá hoại buồng gan, Lê Thiệp đã trải hết lòng mình đến một tương lai, có thể sẽ đến với nhiều người còn sống hôm nay không còn nữa.” Lời cuối là lời kêu gọi thống thiết : Xin tất cả quý vị hiện diện hôm nay ở đây hoặc vì hoàn cảnh không dự được nhưng nếu có tình cờ cầm một cuốn sách của TSTQH, xin quý vị hãy tiếp tay với ông Uyên Thao và TSTQH với cái ước vọng rằng mai này khi trở lại quê hương chúng ta sẽ có không chỉ vài chục mà vài trăm hoặc có khi cả vài ngàn cuốn sách để anh em, đồng bào có dịp nghe, nhìn, đọc thấy một lịch sử do những người Việt đích thực viết về một lịch sử đúng như những gì đã và đang diễn ra.”

Con người của Lê Thiệp là thế. Dù vật chất anh không thiếu và hơn nhiều người, nhưng anh vẫn là con người của “thế hệ tàng tàng”, đôi khi như “bất cần đời, tới đâu hay đó” nhưng lại là người rất “hiếu bạn” và thích làm được những việc cho nhiều người.

Tôi biết Lê Thiệp từ khi anh mới “chân ướt chân ráo” sa chân vào Làng báo Sài Gòn, sau khi tốt nghiệp Khoá Báo chí chuyên nghiệp đầu tiên của Việt Nam Thống Tấn Xã thời Tổng Giám đốc Nguyễn Ngọc Linh năm 1965.

Hồi ấy, những người làm báo và Phóng viên trước và thế hệ tôi không được học hành về Báo chí cho có bài bản, nhưng vì sống trong nghề lâu năm nên nhiều người trong chúng tôi thường có cái nhìn “không mấy quan tâm” tới lớp đến sau có học hành theo tiêu chuẩn của Báo chí Âu-Mỹ.

Nói theo lời Nhà văn quá cố Vũ Bằng viết trong “40 Năm Nói Láo”, tác phẩm nói về cuộc đời làm báo “ba chìm bảy nổi” của ông từ thời xa xưa, thì lớp Nhà báo trẻ của thập niên 60 ở Sài Gòn hồi đó là “thế hệ thèo đánh”, thích nói tiếng Ăng-Lê hơn tiếng Việt và luôn luôn coi mình có học hơn lớp cha chú nên “chẳng coi ai ra gì” !

Nhưng chỉ sau một thời gian ngắn, nhiều người trong lớp chúng tôi mới nhận ra là một đám “lạc hậu” cả về nội dung lẫn hình thức viết và làm báo !

Chính những người như Lê Thiệp, Trần Trọng Thức, Trương Lộc, Lê Phú Nhuận, Vũ Ánh, Dương Phục, Bình Minh, Vũ Thanh Thủy, Phạm Đại, Bảo Hoàng, Phan Thanh Tâm, Nguyễn Thiên Ân, Tiến Sơn v.v... đã “lột xác” Làng báo miền Nam với lối viết mới, ngắn gọn và hấp dẫn hơn lối “cà kê, dê ngỗng” lòng thòng cổ điển của lớp người đi trước.

Hình ảnh một Lê Thiệp, Phóng viên báo Chính Luận, mặc quần Jean, áo sơ-mi lệch lạc, tóc dài, chân đi xăng-đan bước vào Tòa nhà Hạ Nghị viện ở Sài Gòn trước 1975 đã đập vào mắt tôi ngày ấy.

Anh là người xuề xòa, ai cũng có thể quen được và rất bén nhạy trong cách viết tin và thu thập tin tức ở Nghị trường. Nhưng nổi trội hơn, theo tôi là lối viết Phóng sự và Ký sự hấp dẫn của Lê Thiệp. Hình ảnh trong chữ nghĩa và cách bố cục câu chuyện kể của Lê Thiệp về loại văn này đọc lên rất “bắt mắt” và hấp dẫn.

Chẳng thế mà đã có một thời, nhóm “Việt Nam Ký Sự” của anh và một nhóm Nhà báo trẻ thành lập đã cống hiến cho Làng báo miền Nam trước 1975 nhiều bài Ký sự “ăn trộm” và “ăn khách” trên nhiều Nhật báo.

Hãy nghe Nhà Thơ Du Tử Lê nhận xét về lối viết của Lê Thiệp : “Với thời gian, khi ông cầm bút lại, nhiều năm sau biến cố tháng 4, 1975, với tập bút ký nhan đề “Chân Ướt Chân Ráo” (CU'CR) do Tủ sách Tiếng Quê Hương của Uyên Thao, ở Virginia, xuất bản năm 2003, tôi mới có dịp nhìn rõ hơn, thấy rõ hơn tính chất nhà văn, nơi con người nhà báo này.

Ở đây, tôi không muốn nói tới vốn sống ngồn ngộn rói tươi của ông. Tôi cũng không muốn nhắc tới cái kiến thức sâu rộng của ông về nhiều phương diện, từ văn học tới chính trị, lịch sử, xã hội... Tôi chỉ muốn nói tới khía cạnh văn chương như những nhát dao dứt khoát, sắc sảo trên một khối gỗ xù xì để hình thành chân dung một nhân vật, một sự kiện.

Diễn hình như khi viết về cha xứ Nguyễn Thanh Long ở vùng Hoa Thịnh Đốn, mở đầu bài “Giấc Mơ Việt Nam,” ông viết: “Ông cha xứ viên điều thuốc đặt vào nỏ chiếc điều cổ, ngón tay cái hơi miết nhấn những sợi thuốc nâu sậm xuống và châm lửa. Ông rít một hơi ròn tan, dụi bỏ que diêm, rồi thở ra rất chậm rãi. Khói thuốc lòa đậm xanh, như quánh lại không tan nổi trong cái không khí oi bức của một buổi chiều mùa hạ.

“Ông ngồi đó dưới gốc cây mơ màng nhìn xuyên qua làn khói. Những thanh sắt làm khung trổ trọi, những mảnh tường chưa dựng kín, những chiếc mái cong vút vẫn còn phải có cái chống, cái kê nhưng ông biết chắc giấc mơ mà ông gọi là Giấc Mơ Việt Nam của ông nay đã thành.” (CƯCR, trang 214).

Đó là khi Lê Thiệp viết về Cha Long với ngôi Thánh đường Mẹ Việt Nam ở Silver Spring, Maryland, được xây cất theo kiểu mẫu cổ truyền đình làng Việt Nam với mái ngói cong, khởi công từ 1992 và hoàn tất năm 1999.

Khi viết “Những Quả Ổi Cuối Mùa” , Lê Thiệp kể chuyện như một ông già thư thái, đủng đỉnh khi thưởng thức: “Tôi cắn vào trái ổi, cắn một cách từ tốn chậm rãi, gặm phần vỏ nhai thật kỹ. Nó hơi đắng chát, cái đắng chát dịu dàng. Tôi ăn đến phần cùi. Giòn, sần sật, nước ngọt ứa ra thấm vào tận chân răng. Tôi nhai phần ruột có hạt. Hạt ổi to nhưng không cứng lắm, nhai vỡ ra kẹt vào kẽ răng. Tôi vừa đi vừa hít hà để những hạt ổi bong ra.” (Chân Ướt Chân Ráo)

Lối hành văn của Lê Thiệp đã phản ảnh cuộc sống thắm kín trong con người Phóng viên sôi nổi và nhiều khi “rất liều lĩnh” của anh.

Chàng Nhà báo kiêm Văn sỹ này ăn chơi cũng thả dãn, xoa mặt chược cũng chẳng thua ai, uống rượu cũng hơn nhiều người nhưng khi làm việc thì cũng rất chi tiết và biết tính toán lời lỗ như anh đã thành công trong thương trường vùng Thủ Đô Hoa Thịnh Đốn với hệ thống “Phở 75 -Danh Bất Hư Truyền”.

Thật vậy, cái tên Phở 75 đã gói ghém không những chỉ có mùi thơm của món ăn “quốc hồn quốc túy Việt Nam” đã thành danh Quốc tế mà còn chứa đựng cả một bầu trời thương nhớ và kỷ niệm của người Việt đã bỏ nước ra đi tìm tự do sau ngày 30/4/1975.

Vì vậy mà ta không lạ khi thấy nhiều người đã gọi Lê Thiệp là “ông Phở 75” , hay “Thiệp 75” là vì thế.

Là một trong những “thuyền nhân” vượt biển tìm tự do đầu tiên được tàu buôn Nhật Bản cứu vớt trên Biển Đông, Lê Thiệp, cũng như nhiều người miền Nam khác cùng cảnh ngộ phải bỏ nước ra đi, anh đã trải qua nhiều cay đắng trên chặng đường “thập tử nhất sinh ấy”.

Giờ đây, dù chưa biết chứng Ung thư gan “ở thời kỳ cuối cùng” sẽ đưa anh về đâu, nhưng Lê Thiệp vẫn mơ sẽ có ngày ở Việt Nam độc giả sẽ nhìn thấy những Tác phẩm của anh và của Tủ sách Tiếng Quê hương được bày bán ở khắp cõi Quê hương không còn Cộng sản nữa./-

Phạm Trần

(03/013)